

Кожухівська Р.Б.

к.е.н., доцент

кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Уманського державного педагогічного університету

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДО ДОСЛІДЖЕННЯ ОСНОВНИХ ПРОБЛЕМ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

Туризм як галузь економіки часто виступає піонером в освоєнні нових територій - в господарський кругообіг залучаються раніше недоторкані природні комплекси, які використовуються дуже інтенсивно. Тому, організації будь-якого виду відпочинку передують виявлення і вивчення природних туристських ресурсів. Крім того, якщо продукція інших галузей економіки транспортується до споживача, то результатом діяльності туристської галузі є переміщення туристів до місць концентрації рекреаційних ресурсів, тобто споживання туристських ресурсів відбувається в місці їх розміщення. При цьому на відміну від інших галузей в туристській галузі не відбувається вилучення і «переробка» природних ресурсів. Однак це не означає, що туризм не робить впливу на природне середовище. Навпаки, в результаті впливу на навколишнє середовище, відбуваються значні, дуже часто негативні зміни. Наприклад, в Європі через розширення будівництва автострад і готельних комплексів різко скоротилася площа лісів, а на Камчатці неконтрольоване відвідування туристами унікальних термальних джерел (теплих або гарячих джерел і підземних вод) призвело до зміни їх водно-температурного балансу, і навіть, до припинення фонтанування деяких з них. У зв'язку з цим необхідно досягнення балансу у взаємодії природи і туристської діяльності: регулювання з боку держави споживання природних ресурсів, у тому числі обмеження рекреаційного навантаження на природні ресурси.

В туризмі принципи стійкості були сформульовані СОТ і Всесвітньою Радою з подорожей і туризму. Вони зводяться до екологічної, культурної та

економічної стійкості. Стійкість в туризмі означає раціональне використання природного і культурного потенціалу, перехід підприємств індустрії туризму на ресурсозберігаючі технології, сприяння туризму соціально-економічному підйому окремих держав. Мінливість туризму обумовлює рухливість всієї системи. Під впливом причинно-наслідкових зв'язків туризм як система знаходиться в розвитку та постійному русі.

Рухливість туризму, як системи, в даний час обумовлюється і двома суперечливими тенденціями, характерними для сучасного суспільства. З одного боку, спостерігається соціальна інтеграція людей, з іншого - прагнення до індивідуалізації. Ці фактори, поряд з економічними (НТП, впровадженням нових інформаційних технологій, розвитком сфери послуг), можуть призвести до переходу від групових турів до індивідуальних, подібно до того, як здійснювався перехід від елітарної туризму до масового [1, с.116].

Незважаючи на такі властивості системи, як мінливість і рухливість, туризм залишається найбільш стабільним видом економічної діяльності. В опублікованому СОТ прогнозі розвитку туризму до 2020 р. щорічний приріст обсягів світового туризму становитиме 4,3-4,4%, а прогнозоване зростання обсягів туризму в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні складе 6,7%. Якщо в 1995 р. світові доходи від туризму склали 399 млрд дол, то в 2020 р. вони зростуть до 2 трлн дол (у 5 разів), тобто прогнозоване зростання обсягу доходів від світового туризму більше, ніж в інших основних галузях світової економіки. Прогнозується майже в 2 рази збільшення витрат на одну туристську подорож - з 707 дол в 1995 р. до 1248 дол в 2020 р. Загальна кількість туристських прибуттів в 2020 р. складе 1602 млн чол. в порівнянні з 564 млн чол. в 1995 р. [2, с.323].

Високими темпами буде розвиватися індустрія туризму. Найбільш динамічне зростання прогнозується для індустрії транспортного обслуговування туристів, зокрема для авіаційного транспорту. До 2015 р. передбачається збільшення числа пасажирів, що користуються повітряним транспортом, на 3% щорічно. У період 2000-2015 рр.. найбільш швидкими

темпами зросте кількість авіапасажирів в Європі - 3,15% щорічно. Тут же прогнозується збільшення кількості авіарейсів на 3% в рік. Крім того, високими темпами буде розвиватися індустрія річкових і морських круїзів - близько 5% щорічного приросту [3].

Одним з соціальних аспектів прогнозу розвитку туризму є створення нових робочих місць. Так, чисельність новостворених робочих місць в індустрії туризму до 2007 р. складе в Німеччині - 469 тис., у Великобританії - 299 тис., в Іспанії - 293 тис. Вражаючий прогноз по створенню нових робочих місць в туризмі відзначається в Туреччині, де до існуючому в 2000 р. 1 млн через 7 років додасться близько 900 тис. нових робочих місць, що складе майже 200% приросту [2, с.327].

У прогнозі розвитку туризму до 2020 р., розробленому фахівцями СОТ, містяться відомості і по Україні. За даними прогнозу, Україна стане одним з найпопулярніших туристичних напрямків. До 2020 р. наша країна «поставить» на міжнародний туристичний ринок більше 30 млн подорожей і прийме більше 47 млн туристів, увійшовши до десятки країн-лідерів, де туризм розвивається найдинамічніше [2, с.329].

Всі вищеперелічені дані певною мірою свідчать про стабільність туризму як системи. Саме ця властивість системи дозволяє будувати довгострокові прогнози розвитку туризму. Таким чином, вивчення туризму як соціально-економічного феномену ХХІ в. слід проводити в рамках єдиної, цілісної системи, а туристську діяльність слід розглядати в якості складової частини трьох великих систем: суспільства, природного середовища і економіки.

Список використаних джерел:

1. Системный анализ в экономике и организации производства [Текст] : учеб.для студентов вузов /С.А.Валуев,В.Н.Волкова,А.П.Градов и др. - Л. : Политехника, 2001. - 398 с. - ISBN 5-7325-0104-5

2. Martos B. Economic control structures [Text] : a non-Walrasian approach / B.Martos. - Amsterdam : North-Holland , 1990. - 241 p. : ill. - (Contributions to economic analysis ; n188). - ISBN 0-444-87411-9

3. Аналіз інформаційних систем оброблення даних туристичної сфери: [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: [www. nbuv.gov.ua/portal /chem.../ 258_Szachowska_18_10.pdf](http://www.nbuiv.gov.ua/portal/chem.../258_Szachowska_18_10.pdf) . – Назва з екрана.